

Az éledés édes gondjai

Sorozatban válnak az egykor összeházasított falvak. A valódi házasságoknál nagy indíték szokott lenni az érdekből szőtt frigy, itt annál vadabb a válás, minél inkább nem volt és nem is lett érdek az együttmaradás. Igaz, nyomós ok lehetne, hogy csökkenthető volt bizonyos hivatalok adminisztratív létszáma, de ellenőrként dolgozott és dolgozik tovább is a napi ügyek intézésének nehézsége. Forráskút és Üllés esetében föltehetően ez volt a legerősebb válogó.

A valódi házasságok példájából tudjuk azt is, kész leégés a válás. Újra kell kezdeni az életet. Nincsen olyan együttlét, amelyből ugyanúgy léphetne ki akármelyik fél, ahogyan belelépett. A két községünk esetében az is lényeges szempont volt, hogy a fejkvótának nevezett központi támogatás a hajdani egyesüléssel létrejött nagyközségi cím-kére jóval nagyobb summa volt, mint amekkorát a két különvált falu együttesen is kaphat. Tény azonban, hogy a jóval több pénzt nem sikerült mindkét falu lakóinak közös megelégedésére elosztani. Forráskúton a fiatal Kocsis Ferenc tanácselnököt és a huszonkét éve tanácsitkártként működő Tóth Istvánt kérésztük, aki a közös nagyközségi tanácsnak is titkára volt, és kinevezett titkára lett az újrakezdő falu végrehajtó bizottságának is. Pikantériája a beszélgetésünknek, hogy hivatali beosztásánál fogva részese volt a vakvágányra futott közigazgatási mechanizmusnak is. Legjobb mindjárt az elején kijátszani aggodalmaskodó kártyáinkat, megkérdeztem tehát, nem hányták-e szemére múltját.

— Nem sároztam össze magamat, de nem tagadhatom, bizonyos této-va fönttartásokat érezhettem.

Úgy kerek a világ, ha az új elnököt is megkérdezem, nem voltak-e ellenérzései a titkár személyével szemben.

— Azelőtt látásból ismertük csak egymást, nehéz volt tehát a választás. Mellette szólt az szakmai biztonság, ami a huszonkét esztendő törvényszerű velejárója.

Annak idején tudósítottunk róla, így csak a visszaidézés kedvéért mondom, hogy tavaly, április 30-án népszavazás döntött a szétválás ügyében. A forráskútiak szavaztak csak, nyolcvanhét százalékuk arra adta a voksát, hogy szakadjon el egymástól a két falu. Azt persze nem várhatja senki, hogy minden fölsőbb vagy oldalági szervezet örülne a döntésnek, hiszen olyanok is tényezők, akik tizenkét évvel ezelőtt az egyesülést szorgalmazták. A nyolcvanhét százalék azonban vitathatatlanul nyomós érv előttük is.

Bár annak idején az erős ígéretek között szerepelt, hogy köznapi ügyek továbbra is helyben intézhetők, és be is vezették az úgynevezett szakos ügyfelfogadást, de egy-egy „szak” csak hetenként egyszer volt elérhető a faluban. Mindenképpen igazodni kellett tehát hozzá, vagy pedig átmenni Üllésre. Igaz, Üllésen mindig előbb intézték a forráskútiak ügyeit, hogy a kényszerű várákozást csökkentse vele, de a két falu csak oldalági közlekedési vonalba esik, ritkán járnak a buszok, és hiába intéződött el az ügy akár öt perc alatt, a visszatérő járatra akár két órát is várniuk kellett. Gazdálannak érezte magát Forráskút, az észrevételek is nehezen, egyúttal tehát összesűrűsödve jutottak át Üllésre. Az önálló tanácsot kézzelfoghatóbban a magukénak érzik. Apró jelei vannak ennek, de az a tény, hogy az első falugyűlésre majdnem négyszázan mentek el, föltétlenül ide sorolható.

A rossz házasságban mindig vitakoznak az anyagiakon is. Hiába bizonygatták, hogy törvények őrzik a külön pénzeket, és a Forráskúton befizetett területfejlesztési hozzájárulást semmiképpen nem lehet átvinni a szomszédba, kételyek maradtak. Vizslaszemekkel figyelték például, hogy odaát új orvosi rendelő épült, itt csak fölújításból lett háza a fogorvoslásnak. Ott fölépült az öregek napközi otthona, itt nem.

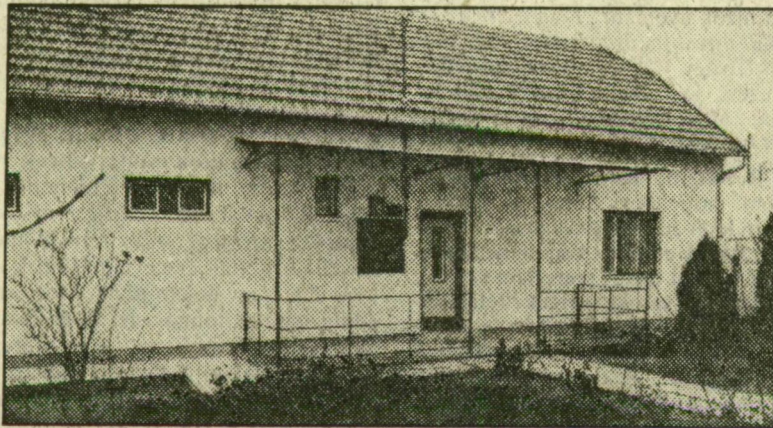
Példaként szolgált a szomszédos Zsombó is. Lélekszáma akkora, mint Forráskút, mégis sokkal többet tud előre lépni. Ott úgy bővíthették az iskolát, hogy voltaképpen új, és a holnap-holnaputáni igényeknek is megfelelő székhelye legyen az oktatásnak, vadonatúj egészségügyi is épült, és sikerült bővíteni fölújítani az alig húszéves művelődési házat is,

itt ezután kell tetemes pénzért fölújítani az iskola tetejét, hogy be ne ázzon. A zombóiak ragaszkodnak a falujukhoz, és rengeteg társadalmi munkával adóznak, kiegészítve a gazdasági vezetés szándékait. A forráskútiakban is föl lehetne támasztani a ragaszkodást, szép házak sokasága épül itt is, de ehhez helyből vezetett szervezetek kellene.

Sajnos, azt is tudjuk, kigyót-békát kiabálnak egymásra a való felek. Örízkedtem tőle, hogy hasonlóra biztassam a tanács két emberét, de az az érzésem, hiába is erőltettem volna. Megelégedtek annyival, eleve rossz döntés volt egybekelnie, és egyik falu se akarta a közös-ködést, de ennél tovább egy centivel se mozdultak. Biztosra vesszük, kölcsönös a dolog, és odaát is így értékelik múltjuk rövidke, kényszerű kitérőjét.

A hazaköltözés persze gondokkal jár. A tanácsháza épületében volt a könyvtár, helyet kellett találni neki. Az egyébként se mostani igények szerint épült művelődési házba voltak kénytelenek átköltöztetni, noha tudják, nagyon nehezítik a munkáját. Az ügyiratok mostanában kerülnek át, dobozokba turkálva keresik azt, amire szükségük van, és vissza is teszik a dobozokba, mert még szekrények és polcok sincsenek. Hogy mennyi időt visz el a földérintés maga, a kiszédés és visszarakás, és mennyire nincs még hely a tisztességes munkához, arról szólni se érdemes, mert semmit nem használunk vele. A technikai előkészítés későn indult, még csak mostanában „szerelik” a tanácsháza belsejét. Mindazonáltal fölemelő érzés újraindítani egy tanácsot, és az emberek kihalófélben lévő bizalmát visszaszerezni.

Elég volt körülhordozni önálló-

Schmidt Andrea felvétele: a fölújított fogorvosi rendelő

BÉRES DEZSŐ

Látomás

látalak apám...
kuporógtál a Végtelek mellett
ügyet sém vetve áradó zavaros fodraira
előttem telt és felig süllyedt
korhadozó deszkamenedéked
— talán csonitjaidat készültél összerakni
hajadban már elfelejtett őszülni az idő
hát öleld karjaidal a Mindenséget
hogy tovább növeszthesse
belőled fűszálait a föld.

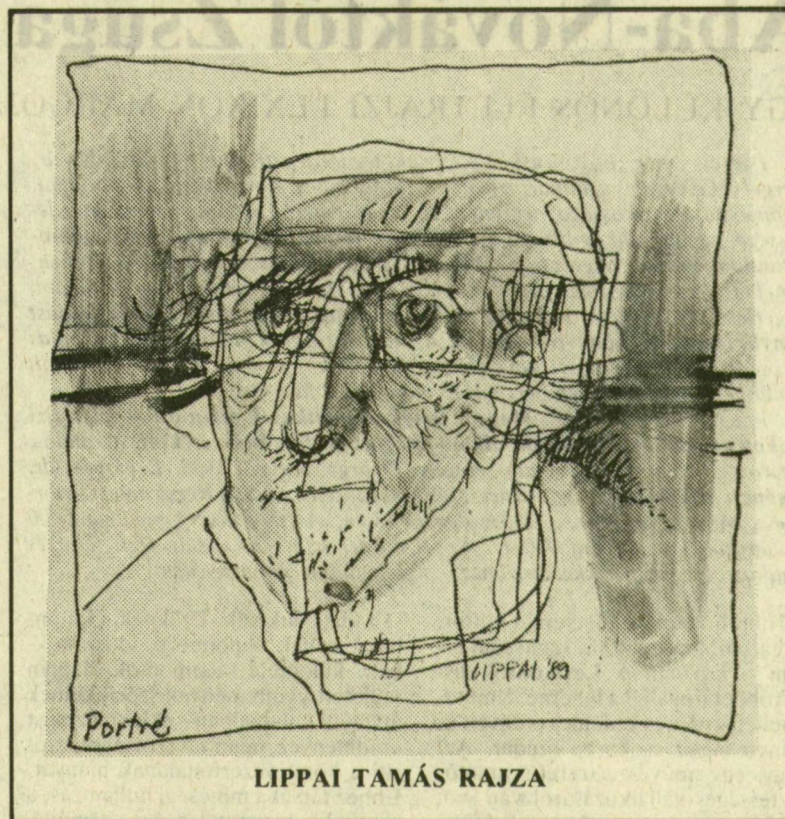
Barna vers

és sírt és zúgott és fájt és zakatolt
verset írni csöndről jóról barnát
mikor harsan bennem s csöng a csend
s vágyaim melleid bimbózó rózsakertje
őled hajléka hajléktalan testemnek
mert csak sejtlek mint vak a fényt
de annál biztosabban tudlak
börtönöm a sejtés fogvatartóm biztos tudásom
mely sir és zúg és fáj és zakatol
mint harsan bennem s cseng a csönd

suló tekintetüket a falun, megoldani való feladatok tömegét találták. Az iskolások itt is a vendéglőben kosztolnak, és itt sem életkoruknak megfelelő ételeket találnak nekik. Ha lehetőségük nyílik rá, azonnal bővíteni akarják az óvodát, és akkora konyhával kiegészíteni, hogy minden napközisnek tudjanak benne főzni. Az iskolatető fölújításának halaszthatatlanságát már említettük, de kiderült az is, hogy a régi házasságkötő termet is kinőtte a falu. Utak is kellene, járdák is. Halaszthatatlan kegyeleti földadatként jelentkezett a háború áldozatainak az emlékműve is. Magát tiszteli meg vele a falu, ha méltóképpen emlékezik rájuk. És mint minden földadat, amit idejében nem oldottunk meg, mindez akkor zúdul rájuk, amikor gazdaságilag mélyponthoz közeledik az egész ország.

Úgy tűnik, a fölsőbb hivatalokban azonban továbbra is a régi kézi-vezérléses technika működik. Egyetlen példát hoztak föl csak, de az figyelemre méltó. Bankszámlaszereződést kötött az OTP. A föltételek között szerepel, hogy be kell jelenteni, mire szándékozik a pénzt költeni a tanács. Ha a testület időközben változtat a terveken, nagy baj nincsen, azt is elfogadják, ha kellő záradékkal fölszerelve a módosítást is beküldik. Ha azonban kedvező szelek kezdenek fújni például az óvodafölújításra, és lépéselőnyt jelentene, ha azonnal hozzáfognának az előkészítésekhez, arra már egyszerűen nem kapnának pénzt. A tanácsai önállóságot kellene földadni a fölkinált szerződés szerint. Fájdalom, mindjárt akkor, amikor éppen visszaszerették önállóságukat. Hiába lenne pénzük — ha lenne egyáltalán —, nem nyúlhatnának hozzá a legkedvezőbb pilanatanban, mert nem érkezett még be a testület módosító jóváhagyása. Ezer szállal van megkötve így is a tanács keze-lába, felelősséggel tartozik fűnek-fának, ezt a kemény falat fölsőleges lenne elibük állítani.

HORVÁTH DEZSŐ

LIPPAI TAMÁS RAJZA

A szénhidrogének tükre

A több évtizede sejtett szegedi medence értékeit feltáró szénhidrogénkincset birtokló üzemet 1966-ban alapították. Az első években mindössze néhány olaj- és gázkút működött, majd gyors ütemben folytatták a kutató- és feltárlómunkát, minek eredményeként mind több olaj- és gázkutat voltak be a termelésbe. A szegedi üzem fejlesztéséhez 1967-ben kezdtek, majd a későbbi beruházók hozták létre a jelen lehetőségeit.

Az energiahordozók, különösképpen az olaj és földgáz, valamint a többi szénhidrogéntermék óriási jelentőségűek. Itthon ma is legjelentősebb a szegedi medence, amely a hazai kőolajtermelésből mintegy háromnegyedrészt, a földgáztermelésből 60 százalékot és az egyéb termékekből közel hatvan százalékot ad.

A szegedi kőolaj- és földgázipari létesítmények 1980-ig folyamatosan fejlődtek, újabb mezők feltáráásával. Ez a medence nemcsak az iparszerkezetet változtatta meg Csongrád megyében, hanem a felhasználók véleményét is alakította ezen a területen. A jelen azonban a múlt próbálkozásaiiban rejlik, s ezek itt már valamit sejtettek.

A Nagyalföldi Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat (Szolnok) a múlt év végén gondosan szerkesztett és kiállított kötetet jelentetett meg, *Az olaj tükrében* címmel, számtalan fekete-fehér és színes fotó kíséretében. Kár, hogy jó néhányról látszik, archiv anyagokból valók, máskor túl amatőr felvételek. Az objektíven feltáró kötet kilenc fejezetre tagozódik, amelyek közül az első az előzményeket tárgyalja 1946-ig. Hasznos ismeretanyagot kapunk a hazai legelső próbálkozásokról, a 18. század közepéről, a különböző eredményekről, a forradalmi tervekről, a koncessziók koráról, a közben felötlött hévízkutatóokról (Pávai-Vajna Ferenc munkássága), Bükkszékről, az első feltáró olajmezőről és a negyvenes évekről, amelyek újabb nagy lendületet jelentettek.

Az alföldi szénhidrogén-bányászat, s ezen belül a szegedi medence kőolaj- és földgázkincsének kitermelése napjainkban már valóság (sőt lassanként tűnő valóság). A mai eredmények azonban a múlt kezdeményező kutatásaiban találhatók meg. A szórványos gázszivárgásokra már az első világháború előtt felfigyeltek, és a kutatások megindítását szorgalmazók között ott találjuk Somlyódi István törvényszéki bírót, Reök Iván folyamammérnökségi főmérnököt (az övé volt Szeged legszebb szecessziós palotája, az ún. „lófara ház”), majd két szakembert: Cholnoky Jenőt és Lóczy Lajost. A kutatásokat, most már angol érdekltség mellett, 1921-től végezték, Böckh Hugó geológus irányításával. (Első kutatásait a Nyitra vármegyei Egbell határában végezte, 1915-ben.) Böckh Hugó nagyon szerencsés és okos kutatási szisztémája során világossá vált a nagy lehetőség az alföldi medencében is — egyelőre csak szakmai és szigorú állami körökben —, s mind-ezek a mai eredményeknek előfutáiraivá váltak, és küldetésük igazi sikere 1965-ben igazolódott.

A szegedi kőolaj- és földgázutazás

külön fejezete a második világháború idősza, amikor a magyar kormány az itt mindig csak sejtett kincset a hitleri Németország szolgálatába igyekezett állítani. A magyar állam 1940 nyarán koncessziót adott a Wintershall AG német olaj társaságnak a Solt-Kecskemét-Csongrád-Szarvas-Kisújszállás-Püspökladány-Berettyóújfalu és Nagyvárad helységeket összekötő vonaltól délre eső, mintegy 19 ezer négyzetkilométert kitevő délföldi területre, ennek kutatására, feltárára és kiművelésére. Ez a társaság még 1940-ben megalapította a Magyar-Német Ásványolajművek Kft-t, rövidített nevén a MANÁT-ot, amelynek Szegeden, a Római körúton működött egyik alközpontja. A MANÁT 1941 és 1944 között 15 kutatófúrás mélyített a Dél-Alföldön. Ezek közül hat Tótkomlós, egy Sándorfalva, egy Ferencszállás, egy Bácsmadaras, négy Körösszegapáti és kettő Kismarja területére esett. Érdemes megjegyezni, hogy 1943-ban Klárafalva határában végezte a MANÁT az akkori idők legmélyebb fúrását, 2573 méterig.

A felszabadulást követően különböző neven magyar-szovjet részvénytársaságok jöttek létre a feltárára, valamint kitermelésre. Az Országos Kőolaj- és Gázipari Trösztöt 1957 első napjaiban hívták életre, és ezután nagy erővel ismét megkezdődött az alföldi medence további vállalása. A szegedi ember azt is megjegyzi, hogy városunkban már 1947-ben megszólalt a közvélemény a kutatások mellett. A korszerű műszerekkel végzett kutatások Kistelek és Ferencszállás között 1959 és 1961 között folytak. Az Algyő-1 kutatófúrás 1964 decemberében tűzték ki, és a fúrás 1965. június 20-án kezdtek meg. Ezután, a Tápé-1 kúttal is összefüggésben állapították meg, hogy az 1700—2500 méter mélységben lévő homokkővekben több mint 60 telep helyezkedik el, amelyekben olaj és gáz egyaránt található. A szenzációs esemény 1965. július 7-én következett be — Böckh Hugó első kutatófúrásainak 50. évfordulóján, mint egy technikatörténeti megleveledésként —, amikor a Tápé-1 kútból a várt termálvíz helyett kőolaj tört fel. Ezzel a ténnyel az ország szénhidrogénbázisa a dél-dunántúli területtől áttolódott az Alföldre.

A több évre tehető, és 1959-ig tartott átmenetet követően a geológia nagy csodájával átfordultunk a siker első jeleit követően a termelésbe, és jutottunk el 1975-re a csúcsra, aminek azért volt olyan emlékezetes eseménye is, mint az Algyő-168-as kút kitörése és égése (1968).

Múlt év végén két jeles kötettel gazdagodott ipartörténetünket dokumentáló művek sora. Hasonló felépítésű a régebbi ipart bemutató kiadvány, amely az *Újszegedi Szövőipari Vállalat* 100 évét adja vissza. Az alföldi szénhidrogén-kutatók még csak 50 évre tekinthetnek vissza, de napjainkban is az egyik legrangosabb és leggazdaságosabb ipari tevékenység az övék. Az ország és a megye gazdasága számít is rájuk, és Jó szerencsét! — kívánunk nekik a következő fél évszázadra.

BÁTYAI JENŐ